РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В ПТНЗ

У сучасному освітньому середовищі, особливо в контексті професійно-технічної освіти, роль соціального педагога у ПТНЗ набуває великого значення і стає ключовою для успішного розвитку здобувачів освіти. Ця стаття не лише актуальна, а й необхідна з численних причин.

1. *Психосоціальна адаптація здобувачів освіти.* Зі зростанням вимог до професійної підготовки, учнів ПТНЗ стикаються з різноманітними викликами. Соціальний педагог виступає агентом, який допомагає здобувачам освіти ефективно адаптуватися до навчального середовища та подолати психологічні бар'єри.

2. *Формування гармонійних особистостей.* У ПТНЗ не менш важливим є завдання формування громадянської позиції та виховання відповідальних громадян. Соціальний педагог сприяє розвитку не лише професійних навичок, а й соціальної компетентності, виховуючи учнів як активних членів суспільства.

3. *Підтримка у складних ситуаціях.* Учні ПТНЗ часто зустрічаються із викликами особистого життя, які можуть впливати на їхню успішність у навчанні. Спеціалізована підтримка соціального педагога є важливим елементом, який допомагає здобувачам освіти подолати труднощі та впоратися із стресовими ситуаціями.

4. *Професійна орієнтація та розвиток.* Сучасний ринок праці вимагає від фахівців не лише технічної кваліфікації, але й розвинених міжособистісних та комунікативних навичок. Соціальний педагог сприяє формуванню цих якостей, розкриваючи потенціал учнів і сприяючи їхньому вибору та розвитку у конкретній галузі.

5. *Активна громадянська позиція.* У світлі сучасних глобальних викликів, соціальний педагог в ПТНЗ є керівником, який сприяє вихованню здобувачів освіти в дусі громадянської активності та участі у суспільних подіях.

Відзначаючи актуальність ролі соціального педагога у ПТНЗ, ця стаття відкриває широкий обсяг завдань та можливостей, які забезпечують комплексний розвиток та успіх учнів у сучасному освітньому просторі.

Професійно-технічні навчальні заклади (ПТНЗ) відіграють важливу роль у підготолвці фахівців для ринку праці, і в цьому процесі соціальні педагоги відіграють ключову роль.

Соціальні педагоги у нашій країні проклали шлях професії "соціальний працівник". Підґрунтя професійної компетентності соціального педагога

становлять психолого-педагогічні, етичні та моральні знання. Саме у педагогічній сфері були здійснені перші спроби залучити фахівців до роботи у соціумі: організатори позакласної роботи у навчальних закладах, заступники з виховної роботи, педагоги-організатори, вихователі у гуртожитках. За останню чверть століття вони накопичили чималий досвід практичної різнопланової роботи у соціумі. Слід зазначити, що соціальний педагог — це не ліцейний соціальний працівник і не соціальний працівник в сфері освіти, як деякі його уявляють. І зовсім неправильно було б розглядати його як соціального працівника, орієнтованого лише на дітей. Не випадково у багатьох країнах (особливо у Німеччині) законодавством затверджена назва єдиної професії "дипломований соціальний педагог і соціальний працівник", а зміст підготовки соціального працівника прирівнюється до підготовки соціального педагога. Нині розподіл сфери діяльності соціальних служб на соціально-педагогічну та соціальну роботу вважається застарілим та неправомірним. Між цими дефініціями зовсім інша залежність: загальновизнаною є визначальна роль педагогічної забезпеченості соціальної роботи як професії у цілому і конкретного соціального працівника, зокрема (незалежно від того, хто його клієнт — дитина або дорослий, пенсіонер чи інвалід, будь-яка незахищена група). У зв'язку з цим, в Україні соціальний педагог- це професійно підготовлений спеціаліст у сфері педагогіки до спілкування у соціумі. У сім'ї, сімейно-сусідських та сільських спільнотах, на вулиці та підприємстві, у загальноосвітніх та професійнійних навчальних закладах — соціальний педагог впливає на формування гуманних, моральних та психологічно комфортних міжособистісних відносин у соціумі. Головний предмет діяльності соціального педагога — активізація соціально-культурних та соціально-педагогічних функцій суспільства, сім'ї, кожної конкретної особистості. Роль викладача, який працює у навчальному закладі, суттєво відрізняється від ролі соціального педагога, у якого на першому місці не навчальна, не освітня, а виховна роль, функції соціальної допомоги та захисту. Соціальні педагоги мають сприяти розвитку, а точніше саморозвитку особистості, створенню умов найбільшого психологічного комфорту. Вони допомагають людям жити, забезпечують консолідацію усіх сил та можливостей суспільства стосовно конкретного клієнта, розвиваючи активність самого клієнта, особистості як суб'єкта цього процесу. Вся енергія соціальних педагогів спрямована на те, щоб надихнути людину, допомогти спільній діяльності, встановити гуманні, доброзичливі стосунки, виявити доброту та милосердя під час спілкування. Соціальний педагог завжди репрезентує інтереси свого клієнта, розгортає назустріч цим інтересам та потребам сукупний потенціал соціуму, різних інститутів суспільства, інтегрує різні можливості та забезпечує їх доцільність на конкретному особистісному рівні. Соціальний педагог має володіти якостями, психолога, медичного працівника, юриста, соціолога, державного службовця. Соціальні проблеми освіти стосуються, по суті, всіх людей, а не лише здобувачів освіти і педагогів. До них відносяться проблеми, пов’язані зі створенням умов для отримання освіти. У соціального педагога, що займається проблемами освіти, обов’язки достатньо різноманітні – від організації соціально значущої діяльності серед населення до надання допомоги сім’ям у розвитку їхніх виховних можливостей. Здійснюючи посередницьку функцію,

соціальні педагоги координують діяльність різноманітних установ і організацій, що займаються проблемами виховання, навчання і освіти.
Соціально-педагогічна діяльність відноситься до розряду гуманних професій.

Соціальний педагог виявляє: сім'ї окремих дітей та підлітків, які потребують соціального захисту; дітей, підлітків та дорослих, які потребують опіки та допомоги в отриманні матеріальної, соціально-побутової та іншої допомоги; встановлювлює: причини утруднень, конфліктів, що виникають у навчальній та поза навчальній сфері, у сім'ї, сприяє: розв'язанню цих труднощів та конфліктів і гарантує соціальний захист у спільній діяльності різних громадських та державних організаціях і установах по наданню необхідної допомоги групам ризику. Він надає допомогу в сімейному вихованні, діяльності педагогічних колективів. проводить психолого-педагогічні та соціально-педагогічні консультації, виховну роботу з неповнолітніми важковиховуваними дітьми бере участь у створенні центрів соціальної допомоги (всиновлення, піклування й опіки; соціальної реабілітації, та ін. Принципи діяльності соціального педагога є сфера соціального захисту населення, сфера охорони правопорядку, сфера соціального становлення і розвитку молоді, центри соціальних служб для молоді. Для соціального педагога притаманні такі якості як: чесність, доброта, альтруїзм, терплячість, справедливість, тактовність, емпатійність, скромність, відповідальність, відвертість, гідність, уважність, віра в людину.

Проект Професійно-етичного кодексу соціального педагога є на сьогодні першим документом, який регламентує норми його професійної етики . Водночас він є інтегруючим документом, оскільки має сприяти формуванню професійного загону спеціалістів соціально-педагогічної сфери, котрий спроможний стати повноцінним членом Міжнародної федерації соціальних працівників, вирішуючи професійні завдання, які залежать саме від обставин, регіональних умов, соціально-економічних і моральних відносин у країні. Соціальні ролі та професійні знання соціального педагога у професійній діяльності є досить різноманітними і залежать від стилю, рівня та досвіду діяльності фахівця.

Діяльність соціального педагога у різних соціальних ролях є проміжною ланкою між особистістю та соціальними службами, він приймає безпосередню участь у захисті інтересів та захисті законних прав особистості. Він є учасником спільної діяльності спонукання людини до дії, соціальної ініціативи, розвитку здатності самому вирішувати свої проблеми. Він проводить соціальний патронаж, турботу про формування моральних, загальнолюдських цінностей в соціумі. Він є соціальним терапевтом, який сприяє особистості у контактах зі спеціалістами відповідного профілю, допомогає у розв’язанні конфліктних ситуацій.

Соціальний педагог-це експерт відстоювання прав підопічного, визначення методів можливого компетентного втручання у розв’язання його проблеми, співставляючи різноманітні підходи до вивчення своєї професійної діяльності. Професійні знання соціального педагога -це, комплексне знання про людину. Професійні вміння соціального педагога – це здатність застосувати отримані професійні знання на практиці тому що, професійні уміння відображають специфіку його професійної діяльності.

- Комунікативні уміння:
- вступати в контакти з різними людьми;
- встановлювати професійні взаємини;
- здійснювати індивідуальний підхід до людей зі специфічними проблемами;
- співробітничати, вступати у ділові стосунки;
- створювати атмосферу комфортності, доброзичливості;
- викликати довір`я у клієнтів, брати участь у вирішенні їх проблем;
- дотримуватися конфіденційності у діяльності, бути тактовним;
- спонукати дитину до творчості, вияву милосердя;
- впливати на спілкування, взаємини між людьми у мікросоціумі;
- правильно сприймати, враховувати, реагувати на критику.
- Прикладні вміння:
- дослідницькі (аналіз, збирання, облік, обробка інформації, підготовка аналітичних матеріалів, розробка програм, підготовка анотацій, статей, доповідей);
- соціально-педагогічні (аналіз соціальної ситуації, проблем, планування, прогнозування, форми і методи педагогічної допомоги, психотерапії);
- творчі (художня і технічна творчість, спортивні уміння, соціокультурний моніторинг);
- соціально-медичні (перша допомога, консультування, екстрасенсорика);
- правові (юридична консультація, довідка, громадський захист);
- соціально-психологічні (психологічна діагностика, психологічне консультування, психотерапія, психотренінг, медитація, гештальттерапія, психодрама, психосинтез);
- соціально-економічні (вміння організувати власну справу, аналізувати економічні процеси). Організаторські вміння:
- ставити конкретні завдання, спрямовані на вирішення проблем;
- організовувати підопічних на їх виконання;
- раціонально організовувати свій робочий час;
- планувати етапи і засоби діяльності;
- планувати індивідуальну роботу з клієнтом;
- організувати окремі види соціальної діяльності, виконання програм і проектів;
- визначати потреби клієнтів та допомагати їм визначити необхідні їм види соціальної допомоги;
- виявляти і підтримувати доцільну ініціативу, створювати умови для її реалізації;
- об`єднувати людей на основі їх спільних інтересів, духовної близькості. Аналітичні вміння:
- вивчати особистість, сім`ю, ставити соціальний діагноз;
- аналізувати конкретні життєві ситуації клієнта, передбачати і попереджувати життєві кризи;
- проектувати кінцевий результат соціально-педагогічної діяльності; • аналізувати отримані результати у співставленні з вихідними даними, висувати нові завдання;
- аналізувати недоліки своєї професійної діяльності;

- аналізувати досвід і практику діяльності спеціалістів соціальної роботи;
- творчо переробляти необхідну інформацію;
- аналізувати конкретну соціальну ситуацію, причини та витоки;
- визначати своє місце у здійсненні соціальної політики та в конкретних соціальних ситуаціях клієнтів;
- Педагогічні уміння:
- навчати інших мистецтву допомоги людям, прикладним умінням і навичкам;
- виявляти резервні можливості особистості, відкривати позитивне у людині і організовувати процес допомоги їй;
- навчати соціальним навичкам поведінки;
- стимулювати соціально позитивні вияви поведінки щодо інших людей;
- педагогічно осмислювати поведінку особистості, ставити педагогічні завдання, досягати їх вирішення;
- здійснювати вибір засобів, методів, прийомів педагогічно компетентного втручання у кризові ситуації соціальної діяльності;
- організувати педагогічно доцільну діяльність в соціумі;
- справляти вплив на особистості та соціальні групи засобами педагогічної техніки (мова, голос, жести, ораторська майстерність);
- допомагати клієнтові найбільш ефективно налагодити зв`язки з певним соціальним середовищем;
- викладати матеріал доступно, логічно, образно, виразно.
- Вміння саморегуляції:
- управляти і контролювати свої емоції у будь-якій ситуації;
- управляти своїм настроєм;
- висувати до себе підвищені вимоги;
- переносити значні нервово-психічні навантаження;
- поступатися своїми інтересами заради інтересів підопічного;
- знімати психологічне навантаження.
- На кожному з рівнів педагогічної діяльності, реалізують умови і чинники виявів творчої індивідуальності педагога та розрізняють залежно від суб`єкта діяльності:
- на соціальному рівні, де основним суб`єктами є керівники і служби регіональних систем освіти – це засоби соціального і педагогічного управління і професійного консультування;
- на рівні освітнього закладу, де суб`єктами є адміністрація і різні служби – це засоби педагогічного управління і допомоги;
- на рівні "учитель-учень", де суб`єктами є педагог та його учні, - засоби організації видів діяльності і відносин;
- на внутріособистісному рівні – засоби рефлексії власного "Я", "педагогічного Я", "Я концепції", активності.

Я як соціальний педагог у ПТНЗ маю широкий спектр обов'язків та відповідальностей, спрямованих на підтримку соціально-психологічного

благополуччя учнів, створення сприятливого навчального середовища та відіграю ключову роль у підготовці фахівців для ринку праці.

Супровід здобувачів освіти у навчальному процесі

Однією з основних моїх функцій у ПТНЗ є супровід здобувачів освіти у навчальному процесі. Я як фахівець визначаю індивідуальні особливості та потреби здобувачів освіти, надаю психолого-педагогічну допомогу та підтримку у вирішенні навчальних проблем.

Соціальна адаптація

Багато учнів у ПТНЗ приходять із різних соціальних середовищ, тому саме я відіграю важливу роль у їхній соціальній адаптації. А саме сприяю інтеграції здобувачів освіти у навчальному процесі та створю умови для їхнього успіху.

Заняття із соціальної адаптації для першокурсників

ПЕРШЕ ЗАНЯТТЯ – ЗНАЙОМСТВО

Мета даного заняття полягає у когнітивній переробці проблеми навчальної адаптивності/дезадаптивності.

Вправа на знайомство: «Інтерв'ю»

Мета: сприяти знайомству учасників.

Матеріали: бланк для інтерв'ю.

Учасники об'єднуються в пари і по черзі беруть одне в одного інтерв'ю за таким планом:

1. Ім'я.
2. Три речі, які найбільше любиш у житті.
3. Життєве кредо.
4. Мрія.
5. Портрет співрозмовника (малювання – використовуйте будь-які асоціації та образи).

Далі кожен презентує свого партнера.

Запитання для обговорення:

- Чи допомогло знайомство за допомогою інтерв'ю краще пізнати одне одного?
- Можливо, комусь розповідь про себе з вуст сусіда допомогла чіткіше побачити себе збоку?
- Які труднощі у вас були при інтерв'юванні і відтворюванні почутої інформації?

Вправа: «Плутанина запитань»

Мета: знайомство.

Матеріали: клубок довгої мотузки.

Кожен учасник ставить іншому запитання, перекидаючи клубок. Той, хто відповідає, намотує мотузку на один із пальців. Так у колі утворюється «плутанинка» з мотузки, яка символізує тісний взаємозв'язок між учасниками тренінгу.

Вправа на активізацію: «Пошук спільного».

Мета: підвищення психоемоційного тонусу групи, знайомство учасників.

Матеріали: м'яч.

Група стає в коло. Ведучий бере в руки м'яча і пояснює правила гри:

«Той, у кого в руках м'яч, повинен якомога скоріше перекинути його іншому учаснику, назвавши при цьому спільну з ним рису». На першому етапі вправи ознаки схожості можуть бути зовнішні (наприклад, колір волосся), потім – спільність інтересів у якійсь галузі.

Вправа: «Асоціації».

Мета: розвиток соціальної перцепції, спостережливості, знайомство.

Один з учасників повертається спиною до решти. У цей час група загадує когось у колі. Учень, повернувшись у коло, за допомогою трьох асоціацій має відгадати, кого загадала група. Для цього він запитує у будь-кого: «З яким предметом (рослиною, твариною, погодою, явищем природи, книжкою, предметом побуту) асоціюється ця людина?»

Запитання для обговорення:

- Поділіться вашим враженням від вправи.
- Чи були асоціації, які стали для вас несподіваними? Можете запитати учасників, чому вони саме вибрали такі образи для вас.

Вправа: «Правда – неправда».

Мета: знайомство.

Кожен розповідає факти зі свого життя, один з яких неправдивий. Усі решта мають здогадатися, де ж брехня.

ДРУГЕ ЗАНЯТТЯ – САМОПІЗНАННЯ

Вправа на активізацію: «Я люблю…».

Мета: самоусвідомлення учасників, створення позитивної психологічної атмосфери.

Ведучий забирає з кола один стілець.

Соцпедагог. Зараз я назву те, що найбільше люблю. Якщо серед вас є такі, хто теж це любить, ви маєте помінятися місцями. Для кого не залишиться стільця, той буде наступним ведучим.

Вправа: «Риба для роздумів».

Мета: розвиток самосвідомості, самопізнання учасників.

Матеріали: скринька, коробка або кошик.

Копії незакінчених речень розрізають, складають у макети рибок. Кошик, в якому лежать рибки, ставлять у центрі кола. Кожен учасник по черзі ловить «рибку» і зачитує речення, самостійно його завершуючи. Після кожної відповіді відбувається обговорення, тривалість якого визначає ведучий, котрий дає сигнал переходу черги до іншого «рибака».

Незакінчені речення:

1. Мій найбільший страх – це…
2. Коли інші принижують мене, я…
3. Я не довіряю людям, які…
4. Я гніваюсь, коли хтось…
5. Я насправді дуже не люблю в собі…
6. Я сумую, коли…
7. Я хотів би, щоб мої батьки знали…
8. Коли мені хтось подобається, кому я не подобаюсь…
9. Вибираючи між «активний» і «пасивний», я назвав би себе…
10. Найважче в тому, що бути чоловіком (жінкою), – це…
11. Я ношу такий одяг, бо…
12. Головна причина, через яку мені подобається бути в цій групі…
13. Коли інші люди поводяться щодо мене, як мої батьки, я…
14. Моє найнеприємніше переживання в дитинстві…
15. У моєму характері мені найбільше подобається…
16. Коли мені не до душі хтось, кому я подобаюсь…
17. Мені подобається…
18. У ліцеї…
19. Мені не вдалося…
20. Мені потрібно…
21. Я кращий, коли…
22. Я ненавиджу…
23. Єдина тривога…

24.Я таємно…
25.Танцюючи…
26.Я не можу зрозуміти, чому…
27.Я, здається, розумію, чого хочу, коли…
28.Найкраще, що могло б статися у моїй сім'ї…
29.Найкраще, що могло б статися зі мною…
30.Найважче мені…
31.Коли я наполягаю на своєму, люди…
32.Якби я міг змінити в собі дещо, я б…
33.У людях мені найбільше подобається…тому що…
34.Найбільше від інших людей мені потрібно…

Вправа: «Який я?».

Мета: самопізнання, розвиток здатності до самоаналізу.

Учасникам пропонують за 10-бальною шкалою оцінити свої особистісні риси (упевненість, щирість, здатність подобатися, уміння переконувати, упертість, байдужість, агресивність, залежність від думки інших).

Запитання для обговорення:

- Як саме ваші особистісні риси проявляються в різних ситуаціях?
- Які висновки для себе ви можете зробити, проаналізувавши розвиток особистісних рис?
- Що саме у вашому характері допомагає у спілкуванні, а що заважає?

Вправа: «Мій портрет у променях сонця».

Мета: розвиток самосвідомості, позитивного самосприйняття.

Учасникам пропонують на вирізаному з кольорового паперу «сонечко» написати найкращі сторони свого «Я» (на кожному промінці), а в центрі намалювати автопортрет і написати власне ім'я.

Запитання для обговорення:

- Чи легко було визначити свої сильні сторони?
- Як часто звертаєте увагу на ваші сильні сторони? Чи більше помічаєте слабкості?
- Чи допомогла вам вправа краще пізнати інших і самих себе?

Домашнє завдання:

Напишіть вірш про себе, продовжуючи рядки:

Я – ніби пташка, тому що…
Я перетворююсь на тигра, коли…

Я можу бути вітерцем, тому що…
Я – ніби мурашка, коли…
Я – склянка води…
Я почуваюся шматочком напівrозталого льоду…
Я – прекрасна квітка…
Я – скеля…
Я – стежинка…
Я – ніби риба…
Я – цікава книжка…
Я – пісенька…
Я – миша…
Я – ніби буква О…
Я – світлячок…
Я – смачний сніданок…

Невже це насправді я?!

ТРЕТЄ ЗАНЯТТЯ

Вправа: «Рольові ігри».

З використанням заздалегідь підготовленої сцени тренер демонструє модель, як можна якісно й кількісно «надбудовувати» свою поведінку на зростаючі труднощі ситуації навчальної взаємодії. Кількісне надбудовування означає, наприклад: «говорити голосніше» (підсилюється один раз уже використаний аспект адаптивної поведінки). Якісне надбудовування припускає зміну поведінки, тобто на новому рівні складності може використатися «відмова від продовження дискусії з партнером» або «проходження колишньої аргументації». Для тренування настроювання поведінки на зростаючу складність ситуації, у нашому досвіді, триразова рольова гра просто необхідна.

Тренер демонструє сцени зростаючої складності.

«Уважно стежте за тим, як «адаптивний» пристосовує свою поведінку до ситуації за допомогою підвищення тону голосу, повторенням тих самих аргументів, і як він взагалі використовує міміку, жестикуляцію, інтонацію».

ЧЕТВЕРТЕ ЗАНЯТТЯ

Матеріали: скорочена форма тесту Якубовської, дошка, крейда, картки.

Цей блок тренінгу змістовно підрозділяється на дві фази й повинен допомогти в аналізі власної дезадаптивної поведінки з використанням розвивально-адаптивної моделі.

Мета полягає у тому, щоб зрозуміти складні взаємовпливи власної поведінки й умов оточення. При цьому потрібно підкреслювати довгостроковий вплив тих або інших класів поведінки.

У першій частині заняття, на вигаданому прикладі, пояснюються й поетапно заносяться на дошку функціональні взаємозв'язки навчальної адаптивної поведінки й оточення.

У другій частині в розроблену модель включені проблемні ситуації учасників. На цій фазі поведінки враховується вплив власної поведінки на поведінку партнера.

Вправа: «Пояснення умовних взаємозв'язків».

Для пояснення умовних взаємозв'язків використовується заново складений перелік ситуацій з тесту Якубовської. Ця скорочена форма тесту складається із ситуацій, за якими на першому занятті була констатована розбіжність власних оцінок і ключа до тесту. Кожен учасник заново оцінює ситуації по трьох категоріях (навчальна адаптивність/дезадаптивність, навчальна адаптованість/дезадаптованість, адаптивна/дезадаптивна поведінка). Одночасно збираються приклади тверджень цих трьох груп поведінки, щоб потім використати їх для аналізу умовних взаємозв'язків.

Перед початком заняття учасникам роздаються для нової оцінки ситуації тест Якубовської. Кожен учасник записує свою оцінку ситуацій. («Робіть це спонтанно, без довгого обмірковування») і порівнює потім свої оцінки із ключем. Учасники можуть побачити, наскільки їх оцінка ситуації узгоджується з думкою експертів.

Вправа: «Теоретичне пророблення розвивально-адаптивної моделі».

Розвивально-адаптивна модель довгострокового впливу навчальної адаптації чи дезадаптації, складена на основі теорії адаптації/дезадаптації, пояснюється з використанням заздалегідь підготовлених плакатів. Такі можливості впливу пояснюються на прикладах.

Тренер на пленумі описує базову модель. Паралельно з розповіддю на дошці малюють таблицю, у якій позначають окремі компоненти розвивально-адаптивної моделі. Учасники записують модель у своїх робочих папках. Потім ця базова модель із застосуванням трьох конкретних прикладів використовується для ілюстрації двох класів поведінки.

Вправа: «Практичне пророблення розвивально-адаптивної моделі».

Це практичне пророблення здійснюється, виходячи з конкретних умов життя та навчальної взаємодії учасників. Один з учасників групи спочатку коротенько описує ситуацію, у якій, як він вважає, поводився не належним чином. Його просять також повідомити про реакції його партнера й про вплив поведінки партнера на його власні думки й почуття. Описана ситуація обробляється групою з використанням розвивально-адаптивної моделі й записується на дошці.

Описувані учасниками окремі аспекти ситуації підрозділяються на компоненти, що відповідають розвивально-адаптивній моделі, нові рядки записуються під уже наявними.

Вправа: «Визначення індивідуальних проблемних дезадаптивних ситуацій».

У підгрупах і за підтримкою групи й тренера кожен учасник вибирає особливо важливу для нього проблемну ситуацію навчальної взаємодії. Ці ситуації вдома повинні були детально проаналізовані з використанням заданої структури. Виходячи із цього аналізу кожен учасник повинен продумати й детально записати альтернативну поведінки. Аналіз проблемної дезадаптивної ситуації й запланованої альтернативної адаптивної поведінки кожен повинен виконати письмово.

Розвивально-адаптивна модель є основою для письмового аналізу проблемних ситуацій вдома.

У висновку цього блоку тренінгу кожен учасник повинен мати можливість повідомити про труднощі з виконання домашнього завдання, а також обговорити зміни у поведінці.

П'ЯТЕ ЗАНЯТТЯ

Опис спроектованої дезадаптивної ситуації в навчальній діяльності.

По черзі учасники розповідають про свої особисті проблемні ситуації. Опис ситуації повинен бути досить коротким. Найважливішим тут є точне визначення рівня складності окремих частин ситуації, опис власних невдач тут не настільки важливий. Кожен учасник поділяє дезадаптивну ситуацію на окремі модельні компоненти. Це робиться для того, щоб з'ясувати, у якому блоці розвивально-адаптивної моделі для кожного виникають особливі труднощі. У цьому «непідходящому» місці під час обговорення потрібно допомогти знайти особливо підходящу альтернативу.

Опис альтернативної адаптивної поведінки.

У висновку кожен учасник описує теоретично пророблені вдома можливі реагування у своїй проблемній ситуації навчальної взаємодії.

Рольові ігри.

Рольові ігри проводяться у підгрупах – так виникає більше можливостей для індивідуального формування поведінки.

У цих рольових іграх тренер бере на себе роль партнера по інтеракціям. У такий спосіб всі члени групи повинні концентруватися на ролі «адаптивного». Тренер у ролі партнера по інтеракціям одержує додаткову можливість послідовного

формування запланованої альтернативної поведінки учасників. Формування альтернативної поведінки учасників триває доти, поки учасник не опанує необхідну навичку поведінки, щоб він міг використати її в реальній ситуації навчальної взаємодії.

Рольова гра повторюється доти, доки учасник як мінімум двічі не реалізує поведінку з однаковою ефективністю у вербальній і невербальній площинах.

Домашнє завдання.

Зразки поведінки стають для учасників домашнім завданням на наступний тиждень. Оскільки ці ситуації мають досить високий рівень складності, учасників потрібно підготувати до можливої невдачі. Нагадується, що успіхом є вже сама спроба використати навчальну адаптивну поведінку, і її потрібно закріплювати позитивним самопідкріпленням, навіть якщо в перший раз ця спроба не приведе до остаточного позитивного результату. Далі, при несподіваному, небажаному розвитку ситуації учасникам радять використати наступну стратегію:

- залишатися спокійним;

- глибоко зітхнути;

- продовжувати далі зі словами: «Незважаючи на це, я спробую ще раз».

У бланк домашнього завдання ситуація записується максимально докладно й конкретно.

ШОСТЕ ЗАНЯТТЯ

Матеріали: плакат, картки з характеристиками асертивної поведінки.

Останнє заняття підрозділяється на дві частини:

У першій частині кожен учасник повинен докладно обговорити із тренером і групою свій досвід поведінки в навчальній ситуації особливого ступеня складності.

У другій частині на базі отриманого досвіду учасники розробляють індивідуальну стратегію створення й розвитку у майбутньому репертуарі навчальної адаптивної поведінки. Мета полягає у тому, щоб набути соціальну та професійну компетентність у майбутніх складних професійних ситуаціях.

Обговорення домашнього завдання. Обговорення домашнього завдання знову відбувається на пленумі, щоб дати учасникам максимум можливостей для навчання.

Кожен учасник розповідає про власну складну ситуацію у навчальній взаємодії. Необхідно стежити за тим, щоб учасники групи в подробицях описували, які моменти їм особливо вдалися. Виділення таких аспектів допоможе учасникам звернути увагу на вже освоєні компоненти адаптивної поведінки, замість того, щоб оцінювати ситуацію у цілому як провал. Під час обговорення домашнього завдання використовуються, розташовані на дошці, характеристики адаптивної поведінки. У своїх розповідях учасники повинні концентруватися на обраній ними адаптивній поведінці: «Що я сказав? Що я зробив? Які компоненти адаптивної поведінки я при цьому використав? Що я ще можу покращити, тобто які конструктивні поради я можу дати сам собі, щоб досягти своєї мети?».

Профорієнтаційна робота

Також я, у ліцеї, допомагаю здобувачам освіти у виборі професії, кар'єрного розвитку та проводжу індивідуальні консультації та профорієнтаційні заходи, що допомагають їм приймати обґрунтовані рішення стосовно майбутньої кар'єри.

Профілактика конфліктів

Спільнота ПТНЗ є різноманітною, і тому виникають різноманітні конфліктні ситуації. Тому я, як соціальний педагог відіграю роль посередника та консультанта в розв'язанні конфліктних ситуацій, а також в проведенні профілактичної роботи серед здобувачів освіти.

Соціокультурна інтеграція

Допомагаю створювати у ПТНЗ атмосферу толерантності та різносторонньої соціокультурної інтеграції. Тому я при нагоді організовую культурні заходи, сприяю взаєморозумінню між учнями різних культур та національностей.

Висновки

Роль соціального педагога в ПТНЗ є надзвичайно важливою для психологічного та соціального благополуччя здобувачів освіти. Він допомагає їм зростати як професіоналам та громадянам, підтримує їх у складних ситуаціях та сприяє створенню позитивного та відкритого навчального середовища. Соціальний педагог у ПТНЗ виконує важливу місію у формуванні молодої генерації та підготовці її до професійного життя. Соціальний педагог стає опорою для

здобувачів освіти у всіх сферах їхнього життя, будучи не лише фахівцем з психології та педагогіки, але й відданим партнером у їхньому особистому та професійному розвитку. Його робота охоплює різноманітні аспекти учнівського життя, починаючи від навчального процесу та закінчуючи питаннями соціальної адаптації та взаємовідносинами.

Соціальний педагог допомагає здобувачам освіти зберегти психологічне благополуччя під час навчання, сприяючи подоланню стресу та адаптації до нових умов. Він є відкритим слухачем для них, готовим надати психологічну підтримку у складних моментах, надихати на досягнення нових висот і розкриття потенціалу.

Соціальний педагог сприяє розвитку соціальних навичок та вмінь у здобувачів освіти, що є важливим аспектом їхньої підготовки до професійного життя. Він організовує групові заходи, які сприяють взаєморозумінню та розвитку комунікаційних навичок, а також надає консультації з вирішення конфліктів.

Крім того, соціальний педагог в ПТНЗ відіграє важливу роль у формуванні в учнів патріотичної свідомості та відповідального громадянства. Він організовує заходи, спрямовані на розширення знань про історію, культуру та сучасні реалії України, а також активно залучає їх до участі в громадському житті.

У підсумку, соціальний педагог у ПТНЗ є необхідним ланком в системі підтримки та розвитку учнів, сприяючи їхньому гармонійному зростанню та готовності до професійного виклику в сучасному світі. Він допомагає здобувачам освіти побудувати стабільну основу для майбутнього, в якому вони стануть не лише кваліфікованими фахівцями, але й активними учасниками суспільства та гідними громадянами.